

Danmark som foregangsland og brobygger i international klimahandling

Løfter regeringen Danmarks ansvar i den globale strategi?

GLOBALT FOKUS

· Folkelige organisationers udviklingssamarbejde

92-gruppen
Forum for Bæredygtig Udvikling

Danske NGO'ers analyse af "En Grøn og Bæredygtig Verden: Regeringens langsigtede strategi for global klimaindsats"

Udarbejdet i 92-gruppen og Globalt Fokus

Februar 2021

Globalt Fokus er en samlende platform for danske foreninger og folkelige organisationer, engageret i internationale udviklings-, miljø- og humanitære aktiviteter.

92-gruppen: 92-gruppen – Forum for Bæredygtig Udvikling, er et samarbejde mellem 24 danske miljø- og udviklingsorganisationer, der i denne sammenhæng er tegnet af: Amnesty, Care Danmark, Dansk International Bosætningservice, FN-forbundet, Global Aktion, Greenpeace, IWGIA, Klimabevægelsen, Kvindernes U-landsudvalg, Mellemfolkeligt Samvirke, Netværket for økologisk folkeoplysning og praksis/Øko-net, Nyt Europa, Oxfam IBIS, Rådet for Grøn Omstilling, Sex & Samfund, U-landsforeningen Svalerne, VedvarendeEnergi, Verdens Skove, WWF Verdensnaturfonden

Regeringens klimastrategi fra 5 perspektiver

Med 70%-målet påtager Danmark sig et vigtigt ansvar for vores egne udledninger. Men vi har et meget større ansvar globalt. Det gælder, når danske penge går til investeringer i fossil energi eller skovrydning i udlandet. Det gælder for klimabelastningen fra de forbrugsgoder, vi importerer. Og det gælder for den klimabestand, vi skylder verdens fattigste.

Danmark har et historisk og moralsk ansvar, som der også står i Klimaloven. Derfor pålægger loven klimaministeren at fremlægge en global klimastrategi.

I september fremlagde regeringen en strategi for den globale klimaindsats med et femårigt perspektiv. Vi har analyseret regeringens strategi og kommenterer den i dette papir. Det gør vi på fem områder:

1. Diplomati

2. Rettigheder

3. Finansiering

4. Investeringer

5. Fodafttryk

For hvert område afdækker vi, hvor der er gode takter i regeringens strategi, og hvor den har konkrete mangler.

Overordnet vurdering

Vi er glade for, at regeringen giver udtryk for en vilje til at øge engagementet i den globale klimaindsats, og for at det internationale samarbejde er vigtigt. Det er også positivt, at regeringen vil øge sit fokus på de effekter som klimaforandringerne har for verdens fattigste, for eksempel gennem mere fokus på klimatilpasning.

Der er behov for, at regeringens globale strategi konkretiseres. På en række områder bør der udstikkes en langt klarere vision og plan for, hvad Danmark vil opnå internationalt, og for hvordan Danmark kan leve op til sit globale ansvar. De kommende strategier for udenrigs- og udviklingspolitikken bør bruges til dette, men der vil også være behov for at konkretisere andre dele af indsatsen.

1. Ukonkrete hensigtserklæringer: Tiden er inde til at bevæge sig ud over fine papirer med gode hensigtserklæringer. Her savner regeringens strategi konkrete forpligtelser og indsatser. Selvom strategien skal dække de næste fem år, mangler den gennemgående konkrete milepæle, delmål og forpligtelser. Strategien er eksempelvis så ukonkret, at det fremstår helt uklart, hvad Danmark arbejder for i de internationale klimaforhandlinger. Og strategien sikrer heller ikke, at den danske klimahandling gennemgående respekterer, beskytter og opfylder menneskerettighederne.

2. Vigtig brobyggerrolle: Med strategien påtager regeringen sig en vigtig ambition om at blive en international brobygger i klimaforhandlingerne. Hensigten er, at Danmark skal kunne indgå brede partnerskaber og skabe alliancer på tværs, med såvel lande, civilsamfund som andre aktører. Det er godt og vigtigt, at Danmark påtager sig en sådan rolle. Hvis det for alvor skal lykkes, stiller det dog også krav til, at Danmark har orden i eget hus - hvad end det gælder klimafinansiering, menneskerettigheder eller investeringer.

3. Overskyggende eksportfokus: Regeringens globale strategi er meget fokuseret på dansk eksport - faktisk i en sådan grad, at det kan virke som om, at dansk klimadiplomatis fornemste rolle er at bane vejen for dansk eksport. Det er ikke godt nok. Danmark redder ikke verden med eksport alene. Vindmølleeksport og forskning gør ikke op for Danmarks høje globale klimaaftryk, og er ikke en undskyldning for ikke at kæmpe for en bredere grøn omstilling af vores diplomati.

Hvordan bliver diplomatiet brobygger?

Klimaloven indeholder en ambition om, at Danmark ikke blot vil opfylde sine internationale forpligtelser, men også vil spille en rolle som drivkraft i international klimapolitik. Den ambition udbygges i regeringens globale klimastrategi til, at Danmark vil "arbejde for en socialt retfærdig global grøn omstilling, der skaber vækst og muligheder for alle og bekæmper ulighed". Det er en vigtig ambition.

Det forudsætter en klar strategi for, hvad Danmark vil opnå internationalt. Men i regeringens globale strategi står det uklart, hvad Danmark vil arbejde for i bl.a. FN's klimakonvention (UNFCCC) samt i ICAO og IMO, der er FN-organisationer for henholdsvis luftfart og søfart. Det er nødvendigt at have en langt klarere ambition om, hvad Danmark vil opnå og hvordan - ellers er forudsætningen for at trække verden i en grønnere retning ikke tilstede.

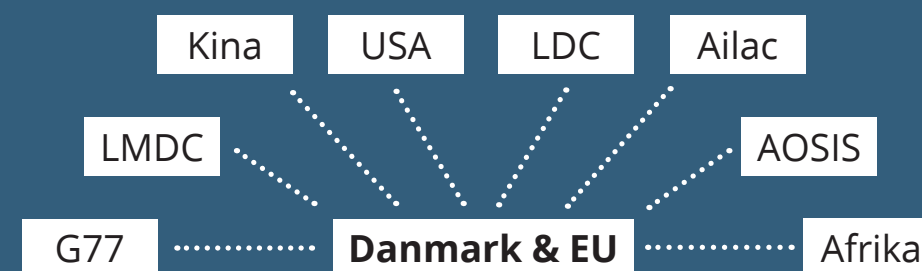
3 konkrete forslag

1. Konkrete forhandlingsmål i UNFCCC: Regeringen uddyber ikke, hvad Danmark går efter at opnå i de kommende års klimaforhandlinger i UNFCCC. Af strategien fremgår det kun, at Parisaftalen skal fastholdes som den globale ramme, og at det globale regelsæt skal færdigforhandles med så "ambitiøse rammer som muligt". Det er elastik i metermål. Der må opstilles klare mål for Danmarks arbejde som international brobygger, herunder eksempelvis at man ikke vil gå på kompromis med Parisaftalens markedsmekanisme.

2. Skab orden i eget hus: Det fremgår, at regeringen ser "udfasning af kul og subsidier på fossile brændsler globalt set som et af de mest presserende udfordringer for at nå Parisaftalens temperaturmål". Det er positivt, at regeringen vil arbejde for udfasning af subsidier, men der mangler ikke mindst initiativer til, hvordan Danmark vil sikre "orden i eget hus" mht. udfasning af fossile subsidier, investeringer og infrastruktur, samt fremme afvikling af danske private aktørers fossile investeringer.

3. Klimatiltag og bevarelse af natur: Strategien mangler en beskrivelse af, hvordan Danmarks klimadiplomati vil blive brugt på at sikre, at klimatiltag og bevarelse af natur går hånd i hånd. Danmark bør eksempelvis arbejde for en kobling af biodiversitets- og klimaforhandlingerne i UNFCCC og CBD. Danmark bør bl.a. have fokus på, at skove beskyttes mod afskovning som resultat af produktion af eksempelvis biomasse, soja, palmeolie og kvæg.

Danmark som international brobygger

Brobygger

Med strategien påtager regeringen sig en vigtig ambition om af blive en international brobygger i klimaforhandlingerne. Hensigten er, at Danmark skal kunne indgå brede partnerskaber og skabe alliancer på tværs, med såvel lande, civilsamfund som andre aktører.

En dansk plan for rettigheder

Som medlem af FN's Menneskerettighedsråd er Danmark en vigtig international fortaler for menneskerettighederne, og for at de globale menneskerettighedsforpligtelser afspejles i enhver klimasammenhæng.

Regeringens strategi indeholder fine erklæringer, eksempelvis om en 'social retfærdig grøn omstilling' – dog uden at nævne, at en rettighedsbaseret tilgang bør være udgangspunktet. Dette er ikke tilstrækkeligt. Der er mange eksempler på, at globale klimatiltag kan krænke oprindelige folks og lokalbefolkningers rettigheder. Oprindelige folk nævnes heller ikke for deres vigtige bidrag til klima- og biodiversitetsløsninger, som Danmark bør bakke op om, herunder i sine klimaindsatser.

Derfor bør menneskerettigheder integreres i alle danske klimahandlinger. Danmark må sætte arbejdet for rettigheder centralt i sin klimafinansiering og ved internationale forhandlinger.

3 konkrete forslag

1. Fra flotte ord til konkret handling: Strategiens fine ord må følges op af konkrete indsatser og finansiering. Regeringen bør blive konkret og, blandt andet i den udviklingspolitiske strategi, redegøre for, hvordan den vil sikre en social retfærdig omstilling, der overholder menneskerettighederne og tager hensyn til de mest marginaliserede grupper. Regeringen bør også redegøre for, hvordan den vil inddrage civilsamfundet, herunder sårbare grupper, særligt i lande hvor Danmark har klimafrontposter og i lande, hvor civilsamfundet er under pres.

2. Udnyt mulighederne: Danmark bør udnytte samspillet mellem menneskerettigheder og klimaindsatser. Regeringens fokus på oprindelige folk, ligestilling og seksuelle og reproduktive rettigheder i FN's Menneskerettighedsråd, bør også blive et gennemgående hensyn i Danmarks klimaindsats og klimadiplomati. En klimaindsats med rettigheder som omdrejningspunkt, hvor blandt andet oprindelige folk indtænkes som en del af klimaindsatsen, er bevist mere robust. En sådan tilgang vil kunne føre til en reduktion af udledninger, bevarelse af kulstofrige økosystemer og sikring af biodiversitet.

3. En dansk plan: Danmark bør udforme en plan for at implementere den såkaldte Gender Action Plan fra COP25. En plan der omfatter både den danske implementering og hvordan den fremmes internationalt. Danmark bør støtte 'Local Communities and Indigenous Peoples Platform (LCIPP)' under UNFCCC, både politisk og økonomisk. Det vil give oprindelige folk en fremtrædende rolle ved forhandlingsbordet og sikre, at deres rettigheder og værdifulde viden bliver central i den globale klimakamp.

“ Klimaændringer er et fælles problem for menneskeheden, hvorfor parterne i forbindelse med klimaforanstaltninger bør respektere, fremme og tage hensyn til deres respektive forpligtelser med hensyn til menneskerettigheder, retten til sundhed, oprindelige folks rettigheder, lokalsamfund, migranter, børn, mennesker med handicap, personer i sårbare situationer og retten til udvikling samt ligestillingen mellem kønnene, styrkelse af kvinders indflydelse og status samt lighed mellem generationerne.

Præambel, Paris-aftalen

Klimabistand er ikke udviklingsbistand

De rige lande påtog sig en forpligtelse ved COP15 i København: De ville øge klimabistanden og i 2020 tilsammen bidrage med i alt 100 milliarder dollar ekstra, til reduktion af udslip og klimatilpasning i de fattigste lande. Danmarks fair andel udgør 5 mia. kr. om året, noget som Regeringens globale klimastrategi desværre ikke bakker op om. Der er ingen målsætninger for den danske klimafinansiering i strategien.

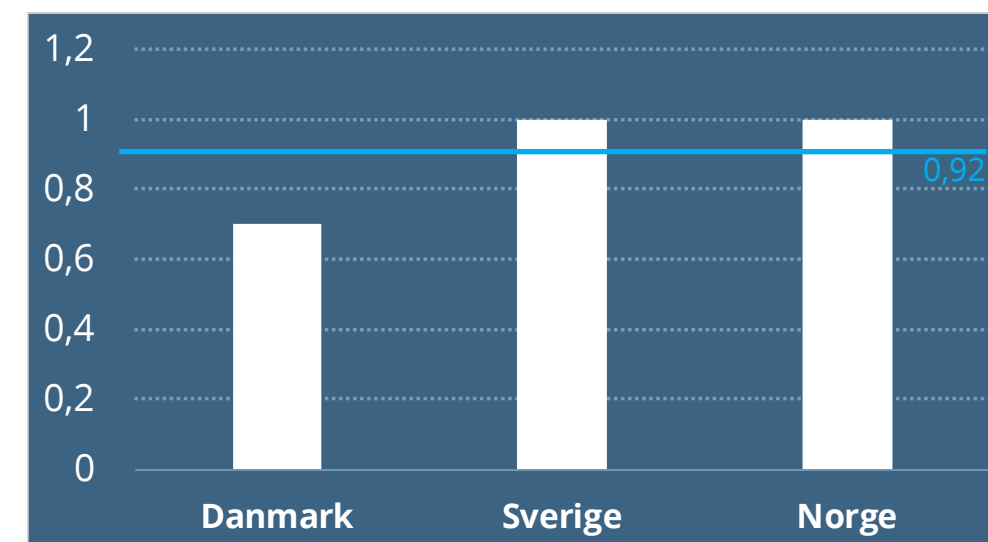
Strategien svigter også Danmarks forpligtelse fra Parisaftalen, til at hjælpe lande der rammes af klimakatastrofer, såkaldt "loss and damage". Endelig mangler det i strategien, at Danmark vil arbejde for nye og innovative kilder til klimafinansiering. En forudsætning for, at Danmark kan påtage sig en rolle som brobygger i de internationale klimaforhandlinger, at vi lever op til vores forpligtelser.

3 konkrete forslag

1. Klimabistand er ikke udviklingsbistand: Regeringen skriver i strategien, at penge til klimabistand tages fra den almindelige udviklingsbistand. Det er et direkte brud med løftet fra COP15 om, at klimabistand skal være ny og additionel. Samtidig er der ingen fremadrettede projektioner af den danske klimafinansiering i strategien. Det er ellers også en forpligtelse i Parisaftalen. Det er afgørende, at Danmark snarest bidrager med sin fair andel af den internationale klimabistand - 5 mia kr om året.

2. Danmarks ansvar ved klimakatastrofer: Det fremgår ikke af strategien, hvordan Danmark vil bidrage med midler til de fattigste lande, som hjælp til at dække de skader og tab der opstår, når klimakatastrofer rammer. Der står heller ikke noget om, at Danmark vil arbejde internationalt for den slags. Dermed løber regeringen fra sit ansvar, og lader verdens fattigste om at betale regningen for katastrofer, som de ikke har haft nogen andel i at skabe.

3. Mangler nye finansieringsformer: Regeringen skriver, at den vil arbejde internationalt for at sikre tilstrækkelig finansiering af klimatilpasning, men ikke hvordan. Danmark bør udforske og arbejde for nye og innovative måder at finde finansiering - eksempelvis gennem en skat på finansielle transaktioner og beskatning af klimabelastningen fra international sø- og luftfart.

Udviklingsbistand og klimabistand 2021

Sverige og Norge bruger 1% af BNI på udviklings- og klimabistand. DK bliver på 0,7 og lever dermed kun op til en ud af to FN-forpligtelser.

Kilde: Care Danmark

— FN-forpligtelser:
Udviklingsbistand
+ klimabistand

Fra fossile til grønne investeringer

De finansielle strømme skal dirigeres de rigtige steder hen, hvis vi skal lykkes med den grønne omstilling. Derfor får grønne investeringer i eksempelvis vind, sol og energieffektivisering meget opmærksomhed i omstillingen. Men Danmark står også bag fossile investeringer, som ofte glemmes. Det gælder også for regeringens globale strategi. Der er mange gode hensigter for at vende investeringer fra fossile til grønne, men der er for lille et fokus på at begrænse de fossile investeringer, bortset fra kul. Danmark bør følge Storbritanniens eksempel og, forud for COP26, stoppe al offentlig støtte til fossile projekter i udlandet, herunder gennem eksportkreditter, udviklingsbistand og pensionskasser.

Strategien udelader mange oplagte indsatser for at gøre op med fossile investeringer. Det gælder både for de danske investeringer, som staten har kontrol over, og det gælder i Danmarks EU-politik.

3 konkrete forslag

1. Pensionselskaber: Regeringen har i dag et frivilligt samarbejde med pensionselskaber i Climate Investment Coalition. Men det er oplagt at gå skridtet videre, ved at stille direkte krav til danske pensionselskaber om at udfase investeringer i fossil energi. Det er oplagt, at staten bestemmer, at Danmarks største pensionselskab ATP, som er offentligt ejet, udfaser alle fossile investeringer og investeringer i projekter, der har stort klimaaftryk - eksempelvis i cementfabrikker, lufthavne og motorveje, samt i projekter, der skaber skovrydning.

2. Klimastrategi for Danmarks Eksportkredit: Dansk Eksportkredit, EKF, er en offentlig virksomhed, der understøtter dansk eksport med garantier på næsten 100 mia. kr. EKF bør gennemføre en klimastrategi. Denne skal begrænse hvad EKF kan deltage i, f.eks. bør EKF ikke investere i projekter, der omfatter udvinding, transport eller øget brug af fossil energi, eller i projekter der medvirker til skovrydning. Den skal også sikre, at EKF foretager en klima vurdering af de investeringer, som EKF deltager i, indfører et klimaregnskab, etablerer en klagemekanisme samt sikrer større transparens.

3. En brun taxonomi. EU har vedtaget den såkaldte taxonomi forordning, der betyder, at alle større virksomheder og investorer snart vil være pålagt at rapportere om, hvorvidt deres investeringer er på linje med EU's kriterier for bæredygtige investeringer. Regeringen bør arbejde for, at EU snarest udvikler en "brun taxonomi", som identificerer ubæredygtige investeringer. Det vil kunne skabe grundlaget for at udvikle indgreb mod fossile pengestrømme i fremtiden.

Fossile pensionspenge

De danske pensionselskaber, inklusive det statslige ATP, administrerer op mod 4.000 milliarder kroner til at finansiere vores fremtid. Mindst 30 milliarder kroner er investeret direkte i fossile selskaber, og dertil er der investeringer i finanssektoren med store fossile aftryk og CO₂-tunge industrier. ATP alene råder over en formue på næsten 800 milliarder kroner og er i dag Europas fjerderigeste pensionselskab.

Kilde: Mellempolitisk Samvirke

Fodaftrykket er den anden halvdel af historien

70%-målet omfatter kun den ene halvdel af Danmarks klimapåvirkning - de udledninger der foregår på dansk grund. Alle de udenlandske udledninger, som Danmark er direkte ansvarlig for, tæller ikke med. Det være sig udledninger fra flyrejser, aftrykket fra de varer vi importerer, og fra den soja vi fodrer danske grise med.

Udfordringen er massiv. Men i regeringens strategi nævnes Danmarks import og forbrug kun meget begrænset.

Hvis Danmark rent faktisk tog hånd om udledningerne fra vores forbrug og import, ville det have effekt langt ud over Danmarks grænser. At tage ansvar for danske reduktioner i udlandet forudsætter en detaljeret opgørelse af dem. Det forudsætter krav til de produkter vi importerer. Og det forudsætter, at vi nedbringer de mest forurenende aktiviteter. Det ansvar løfter regeringens globale strategi ikke.

3 konkrete forslag

1. Kortlæg dansk import og forbrug: Det fremgår af regeringens globale strategi, at effekterne af dansk import og forbrug vil blive belyst som del af en årlig global afrapportering. Det er godt, men det er også afgørende hvordan det opgøres. Det er vigtigt, at kortlægningen sker som en detaljeret opgørelse af Danmarks klimaaftryk på et produktniveau. I den forbindelse er det godt at regeringen ifølge strategien vil styrke afskovningsfri værdikæder for landbrugsvarer. Der er dog behov for en mere samlet og specifik plan for, hvorledes indsatsen prioriteres og Danmarks klimaaftryk nedbringes.

2. Kulstofrige økosystemer: Skove, herunder mangrover, tørvemoser og vådområder er kulstofrige økosystemer - naturtyper, som det er vigtigt at beskytte, og som derfor må være en afgørende del af Danmarks globale klimaindsats. Der er brug for yderligere og konkrete tiltag på dette område. Herunder må Danmarks klimadiplomati også have fokus på dialog om at beskytte disse økosystemer, ligesom der bør gives støtte til klimaprojekter med det fokus.

3. Begræns klimabelastning fra flyvninger: På et år uden globale pandemier flyver danskerne nu over 50 milliarder kilometer, og det tal har været kraftigt stigende en årrække. Det har et enormt klimaaftryk. Men i regeringens strategi er indsatsen begrænset til, at Danmark deltager i internationale forhandlinger og samarbejder. Der er brug for, at Danmark går længere end den lave internationale fællesnævner. Danmark må søge samarbejde med vores mere ambitiøse nabolande i Norden og i EU om at begrænse flyvning og dens klimabelastning, herunder med flyafgifter og regulering.

Danskernes klimaaftryk

En analyse fra Klima- og Omstillingsrådet har vist, at de direkte konsekvenser af det danske forbrug svarer til mere end halvanden gange den drivhusgasudledning, vi har her i Danmark - og det er endda uden at medtage Danmarks bidrag til afskovning i andre lande. Oveni det kommer udledninger fra andre danske aktiviteter, som vi også har et medansvar for – for eksempel fra danske rederier, der transporterer varer rundt i verden. Danske skibes udledninger alene svarer til 63 procent af Danmarks udledninger.

